

30.08.2023

POL-2023-80009

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@gov.fi

VN/25160/2022

Poliisin hallintorakenneselvitys ja kehittämisvaihtoehdot, selvitysmiehen raportti; Hämeen poliisilaitoksen lausunto

Sisäministeriön lausuntopyyntö 7.6.2023 asiassa Selvityshenkilön raportti; Arvio poliisin hallintorakenteesta ja kehittämisvaihtoehdoista: Takaisin ihmisten pariin (VN/25160/2022, VN/25160/2022-SM-33).

Hämeen poliisilaitos esittää lausuntonaan seuraavaa:

Sisäministeriö käynnisti 6.10.2022 ulkopuolisen selvityksen poliisin viimeisimmän hallinto- rakenneuudistuksen vaikutuksista ja nykyisen hallintorakenteen kehittämisestä.

Selvitys julkaistiin 13.4.2023 Sisäministeriön julkaisusarjassa numerolla 2023:18.

Selvityksessä on käsitelty laajasti poliisin toimintaympäristön ja vastuualueiden muutoksia vuosien 2010 - 2022 aikana. Tarkastelun kohteina on ollut niin rikostorjunnan tila, hälytystehtävien hoitaminen, liikenteen valvonta ja lupapalvelujen tila. Selvitystyössä esitetään neljä kehittämiskokonaisuutta, jotka on otsikoitu seuraavasti:

1. Takaisin ihmisten pariin
2. Voimavarat tehtäville ja pitkäjänteisyyttä
3. Selkeyttä rooleihin
4. Yhdenmukaisuutta

Selvitystyön aikana on keskusteltu lukuisten asiantuntijoiden ja aktiivipoliitikkojen kanssa. Niissä on ollut mukana lukuisa joukko poliisiorganisaation edustajia, mm. kaikkien nykyisten poliisilaitosten poliisipäälliköt. Keskusteluja on käyty myös kahden maakuntajohtajan ja kahden kaupunginjohtajan kanssa. Sen sijaan kuntasektori vaikuttaisi jääneen pääsääntöisesti selvitystyön ulkopuolelle.

Raportti sisältää useita luotettavaan tietoon perustumattomia ennakko-oletamuksia. Esimerkkinä voidaan mainita oletama poliisilaitosten epäyhdenmukaisesta toiminnasta. Mikäli näin olisi, riittävän yhdenmukaisuuden saavuttaminen olisi mahdollista jo käytössä olevin keinoin, kuten ohjausasiakirjoilla. Esimerkkinä hyvästä kehityksestä voidaan mainita tietolähdetoiminta.

Lisäksi on tiedostettava sekin, että kaikissa tilanteissa ei ole saavutettavissa yhdenmukaisuutta tai se ei ole edes tarkoituksenmukaista. Harkintavaltaa ei ole voida täysin ottaa pois eikä ole yhtä oikeaa tapaa ratkaista kulloinkin kysymyksessä oleva asia. Lisäksi poliisiyksiköiden erilaiset resurssit väistämättä vaikuttavat esimerkiksi toimintojen organisointiin. Nykyisessä muodossa poliisipalvelujen kirjo ja laajuus alueen ihmisille pystytään tarjoamaan kattavasti koko valtakunnassa.

Hämeen poliisilaitos arvioi, että poliisin palvelutason ja päivittäistoiminnan tason tarkastelu kaupunkien ja kuntien näkökulmasta olisi ollut tärkeää kokonaiskuvaa muodostettaessa. Selvitystyöstä tulisikin kuulla edellä mainittuja tahoja ennen päätöksentekoa. Poliisin palveluiden kysyntä ja tarpeet tulevat paljolti sieltä, missä poliisi alueellisesti toimii ja ennakkollinen vaikutusten arvioiminen myös kuntien ja kaupunkien näkökulmasta olisi sen vuoksi perusteltua.

"Takaisin ihmisten pariin" - osassa on esitetty keskeisimmäksi ongelmaksi perusrikostutkiminnan heikko tila. Tässä yhteydessä on tuotu esiin käytännön kehittämisehdotuksia. Selvityksessä esitetään muun muassa, että rikokset voitaisiin selvittää ja tutkia suurelta osin jo kenttäpartioiden toimesta. Massarikosten tutkinta tulisi siten tehostumaan. Toteutuakseen tämä edellyttäisi kuitenkin merkittävää esitutkintaprosessin keventämistä ja siten myös muutoksia voimassaolevaan lainsäädäntöön ja resurssien painottamista kenttätoimintaan.

Esitutkintavelvoitteesta osittain luopuminen on tuotu selvityksessä esille yhtenä keinona tehostaa rikosten tutkintaa. Esitutkintaa koskevan lainsäädännön kriittinen tarkastelu ja esitutkintavelvoitteen keventäminen voisi tuoda tuottavuutta ja tehokkuutta

Selvitykseen tulisi sisällyttää ennakkollinen vaikuttavuusarvio siitä, että esitetyt toimenpiteet tosiasiassa johtaisivat asetettaviin tavoitteisiin. Esitettyjen toimenpiteiden pitäisi suurella todennäköisyydellä tai varmasti johtaa esitettyihin tavoitteisiin ja toivottuihin parannuksiin.

Kohdassa 6.5. esitetään, että poliisin tulisi kyetä valtakunnallisesti mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla tuottamaan ennalta estävän toiminnan palveluja suunnitelmallisesti, tehokkaasti ja vaikuttavasti. Hämeen poliisilaitos näkee tämän tavoitteen olevan perusteltua. Edellytyksenä on, että ennalta estävä toiminta määritellään ja toteutetaan valtakunnallisessa ohjauksessa ja tarvittaessa osoitetaan lisäresursseja, jotta poliisiyksiköt voivat myös resurssien näkökulmasta toteuttaa ennalta estävää toimintaa suunnitelmallisuuden, tehokkuuden ja vaikuttavuuden näkökulmasta yhdenmukaisesti.

Selvityksen luvussa 9 on esitetty useita tulevaisuuden kehittämisvaihtoehtoja. Hämeen poliisilaitos arvioi, että lähinnä nykytilaa vastaava malli vahvistaisi nykyisten poliisilaitosten johtamista ja valvontaa tavoitteena toimintojen yhdenmukaisuus. Äärimmäinen malli ja sen variaatiot 4-7 esittävät yhden valtakunnallisen poliisiviraston mallin, joka jakautuisi operatiivisiin

poliisialueisiin. Näissä malleissa tukipalvelut keskitettäisiin poliisin ylijohdon ja siten mahdollistettaisiin alueiden kyky operatiiviseen toimintaan.

Kaikissa tapauksissa ns. yhden viraston malli edellyttäisi useassa kirjanpitoyksikössä tehtävien tukitoimintojen keskittämistä sekä selkeää työnjakoa ylijohdon ja poliisin operatiivisten toiminta-alueiden välillä.

Yhden viraston mallissa strateginen johtaminen ja poliisiviraston keskitetyt hallinnolliset palvelut (mm. tukipalvelut, henkilöstö ja talous) olisi perusteltua keskittää poliisihallitukseen. Näin voitaisiin vähentää osin päällekkäistä työtä. Mahdollisten tukitoimien keskittämisen jälkeen keskitettyjen tehtävien ja palveluiden tulisi olla aidosti keskitettyjä siten, ettei niitä enää tosiasiallisesti tehdä ollenkaan poliisilaitostasolla.

Poliisin hallintorakenteen muutokseen ryhtyminen tulee perustua tarkasti tehtyihin arvioihin saavutettavien hyötyjen ja toiminnan tehokkuuden näkökulmasta. Mahdollinen uudistus on vaikutuksiltaan tärkeä ja merkittävä, joten siinä ei ole varaa epäonnistua. Tuekseen tällainen uudistus edellyttää luotettavaa ja kattavaa laskentaa sekä varmaa tietopohjaa.

Poliisipäällikkö

Marko Viitanen

Apulaispoliisipäällikkö

Heidi Nuoritalo

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 30.08.2023 klo 13:26. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.